

Redactioneel

Ineke van Hamersveld

Kunstkritiek in beweging

De kunstkritiek is in beweging en slaat op het internet zijn vleugels uit in een veelheid van vormen, van vlog en blog tot podcast en tweet. De traditionele criticus van het (papieren) dag- of weekblad verliest terrein. Door fusies, afslanking of stopgezette subsidies zijn veel kranten en opiniebladen gesneuveld. Het aantal critici in vaste dienst daalt, de beschikbare ruimte voor kunstkritiek neemt af. Aandacht voor sectoren als dans of (landschaps)architectuur, maar ook voor het experiment verdwijnt uit de kolommen. Toch kan de traditionele criticus nog steeds rekenen op een trouwe lezerskring.

Steeds vaker echter duiken kritieken op buiten de geëigende media en de kunstwereld, in navolging van de kunst zelf. Bovendien groeit het aantal personen dat kritiek bedrijft. Jonge kunst- en maatschappelijk geëngageerde critici zoeken naar duiding en verdieping, voorbij de waan van de dag. Wat zij gemeen hebben, is dat zij gebruikmaken van de mogelijkheden van het internet: betogen worden verrijkt met muziek, foto's, films en/of links, en lezers kunnen meedoen. Maar hoewel internet de kritiek nieuwe mogelijkheden biedt en daarmee nieuwe geluiden laat horen, heeft het ook beperkingen. Elke culturele uitingsvorm heeft er zijn niche, die gebruikers alleen vinden door er expliciet naar te zoeken, of het nu gaat om kritiek over wearables, documentaires of street art. De kans dat lezers iets onbekends, of een afwijkend oordeel tegenkomen, is klein; culturele segregatie ligt daarom op de loer.

Leidt het gebruik van andere vormen ook tot andere eisen aan de kunstkritiek? De auteurs/critici in *Boekman 106* willen onder meer recensies over hetzelfde werk online met elkaar confronteren, om meer aspecten te belichten

en argumenten te kunnen vergelijken. Ze analyseren, contextualiseren of leggen uit, liefst met diepgang en nuance, en beogen daarmee de nieuwsgierigheid aan te wakkeren, of begrip te kweken. Ze willen hun individuele lees-, luister- of kijkervaring vertalen naar een oordeel dat een beroep doet op de *sensus communis* en daarmee algemeen geldende waarde heeft. En ze houden zich bij voorkeur verre van oppervlakkige beschrijvingen en snelle oordelen. In deze verschillende posities zijn oude stellingnames te herkennen. Toch schemert er door enkele uitspraken van de jongste generatie critici een andere attitude ten aanzien van de professie. Zij zien zichzelf niet langer als gatekeepers; ze staan immers naast en niet boven de lezers. Daarom spreken zij liever van een kritische houding. Onafhankelijkheid speelt voor hen een geringere rol dan voor de klassieke criticus.

Nu op papier de ruimte voor kunstkritiek afkalft en de kritiek op het internet zich in niches ophoudt, is de slagkracht van kunstkritiek in het publieke debat beperkt. Daar staat tegenover dat de liefhebbers van een specifieke cultuuruiting beter bediend worden dan ooit. En dat is ook wat waard. •

Boekman 106 is tot stand gekomen in samenwerking met het Instituut voor Netwerkcultuur van de Hogeschool van Amsterdam, Domein voor Kunstkritiek en het onderzoekscentrum Arts in Society van de Rijksuniversiteit Groningen.